Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 182 (10.859). Львів, середа 18 серпня 1926. Poczlowa oplatę zapłacono ryczałtem. Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

З польських справ.

Мін. Клярнер уступає? — Що чувати з амнестією? — Нові декрети президента держави. — Справа годин праці в торговлі.

Варшава, 16. серпня 1926.

Вже вчора подавали ми про тертя в уряді у звязку з ріжними домаганнями мін. скарбу Клярнера. Сьогодня довідуємося, що його становище сильно захитане. Премієр Бартель виїхав до Ґдині, щоб порозумітися з послом Міхальським (Х. Н.), кандидатом на становище міністра скарбу.

Вчора подавали ми також вістку про амнестію для малолітніх політичних вязнів, яка мала бути проголошена після повороту з відпустки мін. Маковського. Зачувати, що справи загальної амнестії уряд ще досі не розглядав, хоч про це писалося й говорилося багато. Ця справа буде актуальна щойно після того, як збереться сойм, в якого компетенцію входить і ухвалення амнестії.

В Д. У. Р. П. з дня 14. серпня ц. р. появився розпорядок про чужинців з дня 13. серпня. Він увійде в життя 1. січня 1927 р. В тому самому числі Д. У. Р. П. появився розпорядок з дня 12. серпня про Правничу Раду, який увійде в життя 1. вересня ц. р.

На внесення міністерства промислу й торговлі виробило міністерство праці й суспільної опіки проєкт до декрету президента держави про години праці в торговлі, як також про отвирання крамниць. Міністерство виробило цей проєкт, беручи під увагу постуляти представників торговлі.

Перед засіданням Союза Народів.

Женева, 16. серпня 1926.

Дня 6. вересня збереться в Женеві Союз Народів для приняття Німеччини до С. Н., для признання її постійного місця в Раді та для перебудови цілої Ради й усіх майже організацій Союза. Інші справи, поставлені на денний порядок, мають ледви другорядне значіння.

Перед зборами у Женеві відбудуться ще засідання: комісії для справ роззброєння, приготування пресової конференції, опіки над дитиною, засідання економічного й фінансового комітету, збори представників держав у справі приступлення Злучених Держав до трибуналу справедливости, засідання комітету для реорганізації Ради (на домагання еспанського уряду), вкінці засідання Ради Союза Народів.

Засідання комітету для реорганізації Ради може мати дві евентуальности: або еспанський уряд одержав уже якісь обітниці на травневій сесії й тепер прийде до компромісу; або еспанський уряд хоче приневолити комітет офіціяльно заявити, що Еспанія постійного місця не одержить, тоді Еспанія зірве з Союзом Народів. Тоді навіть перша часть праць комітету (проєкт Сесіля) впала би і справу реорганізації Ради внесли би на засідання без ніякого приготування.

В СРСР. спокійно.

Варшава, 16. серпня 1926.

Вчора приїхав до Варшави з Москви польський посол при уряді СРСР. Кентшинський. Він заявив, що всі поголоски про револьти в СРСР. не мають найменшої основи. Тертя в партії істнують, але вони не більші, як в партіях по инших краях. Троцький сидить тихо і з теперішньою ситуацією не має нічого спільного. В СРСР. зовсім спокійно.

СРСР. перервав переговори з балтійськими державами.

Ріґа, 16. серпня 1926.

У звязку з недугою Чічеріна всесоюзний уряд рішив перервати переговори з балтійськими державами. Одночасно завішено проєкти ріжних змін у радянських представництвах за кордоном.

Доля Абд-ель-Кріма.

Відень, 16. серпня 1926.

„Морген-Цайтунґ" повідомляє з Рабату, що Абд-ель-Кріма відставлять з кінцем цього місяця на острів Реуніон.

Перед процесом Шварцбарта.

Париж, 16. серпня 1926.

Комітет жидівських делегацій у Парижі переслав до преси великий комунікат про погроми на Україні. Ще до кінця ц. м. вийде його заходом книжка з ріжними даними про погроми, спричинені нібито військами У. Н. Р. (в книжці подається всюди: Петлюри). В книжці буде також справоздання комісії для провірки тих погромів. Публикація ця вийде одночасно у французькій, англійській і німецькій мові.

Біржа.

Гроші.

Курс доляра на приватній біржі незмінний. Банк Польський платить доляри ефективні 8·98, девізи 9·05.

Збіжжа.

Пшениця нова з негайною доставою 41, жито нове з нег. доставою 28, овес новий з нег. дост. 23·50.

В добі „моральної санації".

Розлучлива голодівка політичних вязнів у луцькій тюрмі продовжується.

Red. czas. „Diło" we Lwowie. Pr. 385/26/2. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Diło" Nr. 178 (10.855) z dnia 13. sierpnia 1926 pod tytułem: 1) „Moralna sanacija" a) między słowami: „ekonomiczny ?... a słowami: „I pid", b) między słowami: „1924" .. a słowami: „Prof. Zukowsky; 2) „Pomyłka czy prywicija" a) od początku tego artykułu do słów: „zdemontowane" włącznie, b) między słowami: „ukaziw... a słowami: kryk dejaszych zawierają ad 1) i 2a) znamiona zbrodni z § 65 a) ust. karnej, ad 2b) znamiona występku z § 300 ustawy karnej, uznał dokonaną w dniu 11. sierpnia 1926 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 494 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. o druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 i. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 13 sierpnia 1926. r.

Hawel.

Під кльошем.

Львів, 17. серпня 1926.

Вже вдруге перебуває в Польщі американський фінансовий експерт проф. Кемерер, якого завданням прослідити економічно-фінансову політику Польщі та найти шляхи і засоби її направи. Після вступних студій в столиці польської держави розпочала місія проф. Кемерера обїздку важніших господарських осередків, щоби на місці, по можности з автопсії пізнати світла і тіни польської економіки. В днях 13. і 14. ц. м. спинилася місія проф. Кемерера також у Львові і відбула конференції з представниками польських і жидівських банків, польського й жидівського купецтва, промислу й рукоділля, а окремо ще з представниками професійних союзів, які є в руках польських соціялістів.

На протязі тих двох днів місія проф. Кемерера ані разу не стрінулася з представниками українських кредитових і господарських установ та кооператив. Справді небувала річ, що місія, якої завданням всесторонно прослідити економічно-фінансову політику сучасної Польщі, підмітити її щілини і западні та направити її на нормальний шлях, найшовшись на українській національній области, зігнорувала головного продуцента, господаря тієї території, основний підмет, двигуна всіх господарських вартостей тієї землі і головний предмет польських господарських експериментів, предмет економічного гніту й утисків. Українське господарське життя не лише ставлено — в найкращому випадку — під кльошем на протязі останніх осьми літ, але й з подиву гідною послідовністю ставиться під кльошем навіть тоді, коли — здавалось би — йдуть серйозні намагання зробити відворот з дотеперішнього шляху злочинної розтрати господарських вартостей.

Місія проф. Кемерера зігнорувала сім міліонів Українців, що компактною масою живуть в сучасних межах Польщі, зігнорувала їх представницькі господарські організації, зігнорувала їх потреби і вимоги. Тільки Поляки і Жиди, що є неприродним, здебільша визискуючо-посередницьким наверствуванням на зігнутій спині українського продуцента, удостоїлися приняття у проф. Кемерера. А може це не вина проф. Кемерера, що українські господарські організації висортовано зпоміж польських і жидівських, які — забезпечившись перед „вілізливістю" експлуатованих — могли вдовіль розводити свої „санаційні" пляни.

Коли перечитаємо список тих банків і установ, що брали участь у конференціях з проф. Кемерером, то справді дивно, чому серед представників Польського Банку (філії), Тов. кред. земського (Банку польських земельних власників), „Звйонзку" банків, Торговельної палати, Рільного Банку (філії), Рільничого Банку, Гіпотечного Банку, Польського Банку промислового, Банку Краєвого господарства (філії) і Галицької Каси ощадности не могли найтися представники єдиного українського банку і то самостійного, а не філії, а саме Земельного Банку Гіпотечного. Дивним видається, що серед представників польського і жидівського купецтва (Купецької Конгрегації, Стоваришення польських купців, Дерев-

поліції справу затушувати. Всеж таки вже дотепер стверджено, хто з поліційної служби без сумніву знущався над своєю жертвою. У звязку з тим одного з завішених в урядуванні, а саме „пиходовника" Качора відставлено до тюрми на домагання слідчої комісії, яка працює при участи інс. Людвіковського з Варшави. Цяж комісія просить усіх, що могли6 щонебудь сказати про події між пок. Венклером і поліційними органами, а зокрема про випадок у каварні, згл. на вулиці перед арештуванням Венклера — зголоситися негайно перед цю комісію, яка постійно урядує при вул. Казимірівській 30.

— **Взломники і злодії гуляють.** При вул. Під Дубом якийсь злодій украв на шкоду урядовця Еман. Гаксмана гардеробу й біля вартости 1.000 зол. — З мешкання Емілії Жехутки, дозорчині дому при вул. Потоцького ч. 54, забрали злодії гардеробу варт. 400 зол. — Таку саму шкоду має Михайло Мичковський при вул. Мурарській ч. 9. — Ні одного з тих злодіїв не зловлено. Зате попався в сіти поліції Кароль Глубчик, 28-літній взломник і касовий злодій, підозрілий у вломі до каси держ. виробу горівок у Лодзі.

— **Ножівники.** Два львівські бандити Вл. Лопушанський і З. Журавський напали на вул. Рапапорта на прохожих Івана Петришина й Івана Марковича, яких небезпечно поранили ножами, після чого втікли. Жертвам бандицького нападу першої помочи удїлило ратункове поготівля, після чого їх перевезено до шпиталю.

— **Духовна гімназія в Кремянці.** Луцький тижневик „Громада" з 15. VIII. подає, що до Кремянця приїхала делєґація з міністерства освіти і від митрополита Діонізія. Делєґація оглядає будинки і шукає місця для т. зв. 9-ти клясової духовної гімназії, яку хочуть зробити з теперішньої духовної семинарії і духовної школи в Дермані. Викладовою мовою в тій гімназії малаб бути, як кажуть, мова українська і польська. Духовна влада хоче забезпечити місце і для російської мови. Побачимо — пише „Громада" — що то за монстр з того вийде. Зрештою, шоб там з того й не вийшло, ми повинні дбати про підтримання своєї української гімназії, що вже існує в Кремянці, та до неї своїх дітей посилати.

— **Кріза т. зв. вільних професій.** Для змалювання тієї страшної крізи, яку переходить нині в культурних державах маса людей з т. зв. інтеліґентних професій, вистарчить навести найновіші статистичні дані про безробіття в Берліні. Між безробітними, що користуються державною допомогою є 634 акторів, 382 малярів, 233 співаків, 47 письменників, 80 танцюристок, 71 музикантів, 69 хористів, 7 оперових співачок, 54 рисовників, 54 кінових акторів, 23 архитектів, 10 професорів співу, а крім того 800 людей з університетськими дипльомами, що не можуть ніде найти праці. Це в самому Берліні, а як виглядалаб статистика з усіх міст, в яких теж цілі сотки безробітних інтеліґентів.

— **Звертаємо увагу** на нинішнє оголошення фірми з обувою світової слави Делька. 1—1

Дописи.

З Гуцульщини. *(Політично суспільні настрої. — Пластова орґанізація. — Інерція інтеліґенції. — Безділь ність і бездіяльність молоді).* Гуцульщина була перед війною тереном експериментів різних демаґоґів і тому не диво, що це лишило на Гуцульщині своє погане пятно. Нині Гуцули для традиції звуть себе ще „радикалами", формально істнує тут і політична орґанізація У. Р. П., але фактично її зовсім нема; ніякої діяльности вона не проявляє і проявляти вохкого не може тому, що найактивніші передвоєнні члени У. Р. П. відійшли в своїй ідеольоґії далеко від основ неї програми У. Р. П. Більшість інтеліґенції формально зачисляє себе до УНДО, хоч в дійсности й УНДО. не проявляє тут сливе ніякої активности в політичнім напрямі. Гуцульщина не є політично сконсолідована, а ще сумніше, що село не має тут ніякого постійного контакту з містом. Коли серед тих відносин Гуцульщина в своїй масі йде прямолінійним шляхом, коли малограмотний Гуцул з відразою відкидає „Селянський Прапор", то причиною того не лиш глибока національна культура нашого Гуцула, не лиш вроджена відраза до всього чужого, але також... карні експедиції. І за це ми повинні зложити щиру подяку бувшому старості Секірському... Від хоробливої демаґоґічної акції одиниць відбиває ясним проміннєм позитивна праця загалу міщанства й кількох ідейних енерґічних провідників. У Косові є дуже сильна пластова орґанізація, а на чолі тої орґанізації стоїть молодий ткацький робітник, бувший УСС. Не тут місце в подробицях описувати муравлину працю ткацького робітника. Його тиха невсипуща праця ввійшла вже в душу молодого міщанського покоління.

Я бачив бідні, в нужді виховані міщанські діти, на них подерта одежина, але на грудях горда відзнака українських пластунів! Завдяки тому тихому робітникові міщанські діти не підуть на польські шопки декламувати про патріотизм „dziewczynki polskiej".

Міська інтеліґенція, за вийнятком небогатьох одиниць, грішить повною інерцією. Тільки Кружок У. П. Т. в Косові проявляє ширшу діяльність і переводить плянову роботу.

Сільська інтеліґенція — це з правила лише священики й учителі. Від цих останніх сливе нічого домагатися не можна, крім грошевих складок. Найактивніші зпоміж учителів (Гапанович, Ганюк, Бундзяк) опинилися вже давно на західних границях польської держави, оставші чекають, коли на них прийде черга... Але від священиків ми маємо повне право домагатися більше праці, більше ідейности й ширшого зацікавлення національно-суспільним життям нації. В деяких гірських селах під проводом ідейних священиків життя розвивається без найменших хитань. Але поважна часть священиків є давно рівнодушна для інтересів і змагань народу. Адже священик має неоцінену зброю в своїх руках, має проповідницю, якою може по мистецьки орудувати. В гірській закутині я чув раз прикрий проповідь одного священика. Зміст цеї проповіди був церковно-народній. В тій гірській закутині є Народній Дім, Кружок У. П. Т., Аматорський Кружок і всі українські газети. А в другім підгірськім селі молодий парох (жонатий) в часі шкільного плєбісциту сказав до делєґації батьків: „Я є урядник, я не можу чинно займатися шкільним плєбісцитом і вам не раджу пхати пальців межи двері"... Пишу ті слова sine ira et studio... Але перестерігаю перед дальшим сном, бо тепер не пора спати.

Є ще між нами одна верства інтеліґенції—маю на гадці нашу молодь, академіків і старших гімназійних учеників. Думав би хтось, що вони працюють у кружках Рідної Школи, в аматорських кружках, їздять з відчитами по сільських читальнях і т. п. Думав би хтось, що то вони давали поміч по селах у часі шкільного плєбісциту? А тимчасом там їх ніхто не стрічає. Коли можна зрозуміти до певної міри інерцію декотрих старих священиків, коли можна оправдувати бездільність урядовців, то бездільности тої молоді я ніяк зрозуміти не можу. Я не знаю, чи то вітвір війни, чи якась слабість, чи лиш льокальне виховання?... Чи так воно всюди, чи лиш у нас?... А коли так всюди, то яка наша будучність? **Н. Й.**

Всячина.

Як Американці доходять до маєтків? Коли ви так здалека дивитеся на Америку, коли чуєте про ті великі мастки, які добувають собі тут люде, про величезні фабрики, склепи таких розмірів, які навіть трудно собі уявити, — вам здається, що їх закладають якісь дуже багаті та вчені люде, якісь могутні державні підприємства, які дістають уже все наладжене, зорганізоване, лише йди та черпай з готового. Та ви дуже помиляєтеся. Тропи не всі найбільші фабрики, склепи — всякі підприємства в Америці повстали майже з нічого, тільки з великої пильної праці, з жажди науки і знання тих, що їм дали підвалину. Ось найбільший „департаментовий" (загальний) склеп на світі Маршфільда узяв початок від того, що властитель його пятьдесять літ тому заложив свій склепик у маленьким одно-кімнатнім домику. Генрі Форд, власник найбільших на світі фабрик автомобілів, яких дохід перевищає білион долярів, — 15 літ тому був ще бідаком. Великий учений Едісон, якому завдячуємо найбільші винаходи нашого часу, як: телефони, жарові лямпи, грамофони та багато инших цінностей в науці — зачав з нічого, бо першу свою робітню заложив в кутику залізничого вагону. Нині його робітня дає заняття тисячам робітників. Врігл захав виробляти свою гуму до жуття (в Америці люде, особливо діти, цілими днями жують гуму) ще одн в пивниці. Нині він будує найкращі камениці в цілім Шікаго, які коштують десятки міліонів долярів. Самого податку платить він річно десять міліонів долярів. Тисячі подібних прикладів можна навести — та я обмежуюсь оповім вам ще один: в місті Дітройт підносив заслону в театрі добродій Мессмор, а в Монтреоні різницький хлопець Мр. Дамон. Ці хлопці випадково зійшлися разом і постановили шукати собі ліпшого хліба. В тій ціли вибралися до Ню-Йорку. Вони не мали гроша, щоб заплатити залізницю, тож почасти йшли пішки або крадьки підїздили на фрахтових вагонах. Це діялося 15 літ тому назад. З початку в Ню-Йорку бралися вони за всяку працю. Вкінці заложили „шопу", де приймали до прикрас усякі вози на час міських парад. Бізнес ішов їм незгірше. Відтак вони вичитували з газет, у котрім місті мала відбутися якась парада і виїздили туди та приймалися прикрашувати цілі міста. Вернувши до Ню-Йорку, вони постановили ужити свій набутий досвід і заложили фабрику фігур з тоненького морщеного паперу, які продавали склепам до прикраси виставових вікон. Дамон лишався в шопі, а Мессмор ходив шукати замовлень. Провадили вони свій інтерес так гарно і совісно, що незадовго діставали тільки замовлень, що мусіли свою „шопу" розшир ти і приймити до помочі ще кількох людей. Та вони не перестали на тім. Щоби ще дальше розвинути своє підприємство, почали придумувати всякі механічні фіґури. Перша була малпа, яка виставляла язик. Від сімох літ вони мають велику фабрику і виробляють, що тільки хто замовить, бо вміють примінити всяку машинерію. В останніх часах почали вони виробляти на замовлення величезні звірі як: слоні, природної величини передпотопові звірі, мастодони, дінозаври. Такий дінозавр є кільканацять стіп високий і представляє зовсім докладний тип передпотопового звіра. Він дихає боками, рухає хвостом, отвирає писок і т. д. Такі дінозаври виставляють у передпокоях, у театрах. І хоча за такого звіря треба заплатити 35 тисяч долярів, фабрика має дуже багато замовлень, бо — як казав один директор театру у Ню-Йорку — такий дінозавр стягнув у короткому часі пів міліона людей до його театру. Тепер зачали музеї замовляти в них різні звірята, багато їх також випозичає. Ось так Американці беруться до промислу. Зачинають від малого без усяких фабрик і закладів деневбудь. Але зате напружують увесь свій розум, мають очі, спостерігають, що в дану хвилю потрібне й може піти — учаться, видосконалюються самі своєю працею в кожнім фаху. **В. С.**

✝ Посмертна згадка.

Пок. Осип Гриневич, проф. III. учит. сем. у Львові, ур. 1866 р., член ріжних українських товариств, заслужив собі тривку память як педагог, громадянин і людина. За час сорокалітньої праці, зразу в школі вправ утраків. учит. семинарії, відтак у III. семинарії, він серед часто тяжких умов віддавав усі свої сили українській школі. Через руки Покійного пересунулися цілі ряди людей, з яких багато заняло видні місця в суспільности й народі. Кожна бідність, нєспромога находили в Покійному живий відгомін, тож неодин селянський ученик-злидар міг покінчити студії та вийти в люде завдяки його пораді й помочі. Покійний вчив від р. 1898 аж до атентату Січинського в дівочій семинарії Стшалковської і тішився там симпатією як учительського збору, так і молоді задля своєї вдачі, сумлінности й такту. Довгі роки, як член кваліфікаційної комісії для львівського округа, допомагав, наскільки міг, рідному учительству, чуйний на кождий голос потреби, щасливий, коли був свідком успіхів. Як член цеї комісії Покійний добре записаний в памяти українського учительського загалу. Воно відчує прогалину там, де било це прихильне для нього серце. Покійний Гриневич до останніх хвиль цікавився всім, що торкається життя народу й жалів, що не діждеже ліпшої його долі. Зійшов у могилу з питомим собі душевним спокоєм, у почутті добре сповненого обовязку, дня 11. червня ц. р. Виразом пошани й любови, якою тішився Покійний, був великий здвиг молоді, широких кругів учительства й инших верств українського громадянства, які відвели Його на місце вічного спокою. Осиротіла жінку, відому письменницю, синів д-ра Володимира (суддю), Ярослава, абс. прав, і доньку Дарію, студ. філь. — Земля пером доброму Учителеві. Товаришеві, Громадянинові!

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський хор під управою Петра Євсевського у складі 30 осіб виступає:
Середа 18.VIII. Хоростків.
Четвер 19.VIII. Теребовля.
Субота 21.VIII. Грималів.
Неділя 22.VIII. Грималів. 193 8-7

В приватній жіночій гімназії Кружка УПТ. в Коломиї відбудуться дальші вступні іспити до І. і вищих клас дня 30. і 31. серпня. Поправні іспити рівнож в тих днях. Початок шк. р. дня 1. вересня. — Дирекція. 243 3-3

На „Рідну Школу" зложив Всч. о. А. Савчин 50 зол. зібраних через Во. Мелянію Савчин і Стефанію Городиську на весілю у п. Романа Проця в Губичах п. Дрогобич. — Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа „Рідної Школи". 265

Пане Дир. Стадник! Прошу негайно подати місце побуту своєї трупи! Ямпіль Евген. 266 1—1

Додаткові вписи до дівочої учительської семинарії (I—V) і гімназійних клас (IV—VII) У. П. Т. (Рідна Школа) ім. Шевченка у Львові при вул. Мохнацького ч. 12, відбудуться від 30.—31. серпня. — ДИРЕКЦІЯ. 272 1—3

Осторога.

„Управа Українського Наддніпрянського Хору під проводом Дмитра Котка, подає до загального відома про те, що частина бувш. співаків, відколовшися від хору дня 21-го липня ц. р. в Заліщиках, на чолі якої стоїть бувш. адміністратор хору п. Андрій Давиденко, — пробує виступати з концертами сепаратно (на власну руку), і намагаючись використовувати загальне довіря до фірми хору, — робить на конто хору борги і пожички, як то вже мало місце в Станиславові (Ресторація п. Кажатки), у Львові (Готель під 3-ма Муринами) і Кракові (Готель під Ружою). Аби уникнути надалі подібних зловживань фірмою хору, — Управа хору під проводом Дмитра Котка, — отсим остерігає всі орґанізації і інституції перед можливістю бути введеними в блуд повищою групою бувш. хористів, що, як перечислених пожичок, так рівнож і взагалі всі борги, зроблені ким-би то не було на конто хору після 21-го липня ц. р. без потвердження Управи Хору або без відповідних уповноважень,—платити не буде що подає до загального відома".

Дмитро Котко
Голова Хорової Управи.
269 За Секретаря: **М. Повісьман.** 1—1

Крамольна країна.

Дальший хід китайських подій.

Давно не писали ми ні словечком про Китай, бо не дозволяв нам на те перш за все невеличкий розмір нашого органу, якого сторінки все були заповнені близшими і до того далеко важнішими для нас подіями. Та всеж китайських подій не можна поминути мовчанкою. Не можна пересчити зовсім внутрішніх подій того нещасного, крамольного краю, що відіграє вже тепер величезну ролю в укладі міжнародніх чи краще міждержавніх відносин, що абсорбує увагу політиків і державних мужів наймогутніших імперій на земному гльобі, і що в недалекій будуччині стане відгравати напевно ще більшу ролю в міжнародній політиці: чи то як самостійний чинник, чи то як яблуко незгоди, а то й причина міждержавних конфліктів.

Ми писали свого часу, що союзник большовиків і вожд т. зв. національної китайської армії ген. Фенг-Ю-Сянг (звуть його також християнським ґенералом) покинув Пекін під напором союзних сил манджурського диктатора Чанг-Тсо Ліна і провідника т. зв. чжілійської партії ген. Ву-Пей-Фу. Під напором армії обох названих ґенералів сили Фенґа відступили далеко аж на границі Монголії і там почали переформовуватися, а сам ген. Фенг виїхав у Москву, де й вступив зі своєю партією до комінтерну.

На відступивші сили Фенґа зєднані війська Чанґа і Ву-Пей-Фу довгий час не нападали так, що вони мали повну змогу провести реорганізацію та внутрішньо скріпитися.

В Пекіні переважали політичні впливи ґен. Ву-Пей-Фу, що бажав за всяку ціну відновити парлямент, створити парляментарний уряд та й взагалі привернути лад і порядок. Не дуже радо йшов на те все його союзник манджурський диктатор Чанґ-Тсо-Лін, силами якого взято Пекін. Та він не висунув і своєї окремої політичної програми, а обмежився виключно до паралізування політичних заходів свого союзника. Почалися політичні бої та інтриги в самому Пекіні, наслідком яких є те, що в Китаю по нинішний день немає ні парляменту, ні авторітетного уряду, ні порядку.

Інтереси манджурського удільного „монарха", як показалося, цілковито не сходилися з інтересами ген. Ву-Пей-Фу. Чанґ-Тсо-Лінови, як незалежному і тепер вповні забезпеченому, бо ніким не загроженому „монархови" всяке скріплення центральної китайської влади не на руку, бо вона обмежала би і його диктаторські права. І тому нічого дивного, що Чанг паралїжує всяку політичну ініціятиву Ву-Пей Фу.

Заінтересовані в Китаю великодержави приглядаються всьому спокійно і роблять далі своє діло, та не напирають уже на нікого з центральної китайської влади до продовження та покінчення початих давно переговорів у справі мит і знесення чи обмеження екстериторіяльних прав для чужинців. А ці екстериторіяльні права були, як відомо, ще недавно причиною китайської револьти проти чужинців і пожерли немало китайської крови та жертв. Тепер ця справа забута. Переговорів нема, бо нікому їх робити, а вожди далі сваряться.

Та був і там момент, що, здавалося, протверезив обі сторони. Відбулося навіть особисте побачення між Ву Пей Фу і Чанґ-Тсо-Ліном. Причиною цього було скріплення армії Фенга, закріплювання її позиції, та ворушливість полудневих протисоюзних чинників, а в першій мірі большовиків з Кантону. Союзники проголосили навіть наступ на армію Фенга. Наступ відбувся, але тільки силами Ву-Пей-Фу і цілковито не вдався.

Між тим кантонські большовики, що, як здавалося, були цілковито розложені, перевели в себе радикальну санацію відносин, значно скріпилися, виставили поважну армію та почали наступ на сили і територію Ву-Пей-Фу. До того рознеслися чутки, що манджурський диктатор Чанг-Тсо-Лін увійшов потайки в порозуміня з ґен. Фенгом проти Ву-Пей Фу, хоч це й не відповідало правді. Все те спричинило незвичайно напружену атмосферу в цілому Китаю, а ґен. Ву-Пей-Фу понехав усяку ініціятиву в політичних справах і взявся виключно за оборону своїх позицій, загрожених з полудня від Кантонців а від північного заходу т. зв. народньою армією Фенга.

Найновіші відомости з Китаю подають, що війська кантонського уряду зробили в наступі великий поступ та зняли поважну частину підлеглих ґен. Ву-Пей-Фу територій. На чолі кантонського війська стоїть Чанг-Кай-Шек, а при ньому воєнним експертом є російський комуніст Бородін. Ті самі відомости стверджують, що операції кантонської армії стоять у тісному звязку з рухами армії ґен. Фенга, яка вже в найблищій будуччині має почати воєнні операції на більшу скалю для опанування Пекіна.

Зі змальованого ходу подій виходить, що в Китаю стало вже немов законом правило, що ніхто там не може рахувати на політичну гегемонію в цілому краю, бо вона не лежить в інтересах поодиноких „диктаторів" переважно самозванців. Хто тільки дібється бодай ілюзоричної гегемонії, проти того творяться негайно союзи невдоволених і загрожених у своїх інтересах самозванців, що звичайно такого „гегемона" провалюють, а то й фізично ліквідують. Це звичайна доля крамольників. Тимчасом край попадає в чимраз то більшу руїну, а чужинці використовують його далі для власних інтересів, як тільки можуть. Великанська країна з 400 міліоновим населенням не може прийти до себе від цілого ряду літ і служить для всього людства відстрашаючим прикладом немочі та внутрішнього безладдя. І це дїється в країні, що під рукою великого організатора та державного мужа моглаб грати першу ролю на всіх морях і континентах.

Галичанофобія.

Пос. Підгірський на політичному пеґазі.

Відповідаючи недавно на статтю пос. С. Козицького, що була поміщена в холмському „Нашому Житті", сен. Черкавський зачіпив був на сторінках луцької „Громади" незвичайно дразливу справу відносно пос. Підгірського. Сен. Черкавський закинув йому, що він при ріжних нагодах виступає проти політичної співпраці з Галичанами. На це дав пос. Підгірський сен. Черкавському відповідь на сторінках „Нашого Життя". Мусимо ствердити, що відповідь була несмачна та подобала радше на звичайну лайку ніж на поважні вияснення в справі поставлених закидів.

В ч. 33. луцької „Громади" появилася в цій справі знов стаття пера сен. Черкавського, в якій він між иншим пише:

„Я твердив і твердж̇у, що т е п е р п. посол С. Підгірський виступає всюди проти Галичан, проти тіснішого нашого з ними обєднання. Підчеркую слово т е п е р і тим хочу сказати те, що п. посол С. Підгірський не завсіди ставився негативно до Галичан, тим більше не тоді, коли зробив стільки віч у Східній Галичині, як ніхто з иних послів, чи сенаторів, а власне — т е п е р. Тепер на нього з черги найшов „стіх" галичанофобії і він т е п е р поширює серед нашого громадянства нехіть до всього галицького. А що це моє твердження є правдою, а не брехнею, нехай скажуть п. п. Кентржинський, Нивинський, Семенюк, Дивак та инші наші громадяне в Рівному, які ось що пишуть до мене з приводу „відповіди" п. посла С. Підгірського: „Маємо за шану подати до Вашого відома, що с т а т т я п. п о с л а П і д г і р с ь к о г о в „Нашому Житті" ч. 30 в ч а с т и н і, щ о т о р к а є т ь с я з а п е р е ч у в а н н я в и с л о в і в п. п о с л а П і д г і р с ь к о г о в р о з м о в а х п р о с п і в п р а ц ю з Г а л и ч а н а м и р о з х о д и т ь с я з п р а в д о ю. Стверджуємо: 1) що наради в Рівному, про які мова в листі п. посла Підгірського, не були нарадами „Селянського Союзу", ні якоїсь иншої політичної партії. Це були розмови на біжучі теми з українськими послами, без огляду на їх партійну приналежність; 2) що підчас тих розмов п. п о с о л П і д г і р с ь к и й д і й с н о д о в о д и в н е м о ж л и в і с т ь у ч а с т и й о б є д н а н н я В о л и н я к і в у г а л и ц ь к и х п о л і т и ч н и х п а р т і я х; 3) щ о п о д а н і в г а з е т і „Г р о м а д а" ч. 29. в і д о м о с т и п р о в и с л о в и п. п о с л а С. П і д г і р с ь к о г о щ о д о с п і в п р а ц і з г а л и ц ь к и м и п о л і т и ч н и м и п а р т і я м и ц і л к о в и т о в і д п о в і д а ю т ь п р а в д і."

Чогож більше треба? Це свідоцтво не потребує вже инших доказів, а тимбільше коментарів. Пригадуємо, що пос. Підгірський належав ще не так давно до політичної групи „Заграва" та був навіть головою Української Партії Національної Роботи, в якій мали перевагу Галичане. Нині пос. П. не належить до ніякої політичної партії та веде особисту політику, що проявляється між иншим і в змальованих вище формах.

НОВИНКИ.

— **Кацапський курс у львівській кураторії.** Під крилами нового, поступового міністра освіти проф. Суйковського пишним цвітом розцвітає у львівській кураторії кацапський курс. Наглядною признакою того курсу є іменування проф. В. Труша, члена „Совѣта Русско-Народной Организаціи" — директором польської (І-шої) ґімназії в Станиславові. Та це ще не велике лихо, тим більше, що проф. Труш — виїмково чесна й порядна людина. Не маємо нічого проти того, щоби директорами у всіх польських ґімназіях були члени „Совѣта Русско-Нар. Организаціи". За те маркантнішою проявою того курсу є усунення з управительства філії української (академічної) ґімназії у Львові проф. Федева і призначення на його місце кацапа проф. Вербицького, спровадженого аж із Зах. Галичини.

— **Почта літаками дорожіє також.** З днем 1. вересня подорожіє також почта летунська. Так за лист в обсягу Польщі і до Данціґу треба буде платити 40 сот. звичайними марками і 20 сот. марками почти летунської. Картка летунською почтою коштуватиме 30 сот. (звич. марками) і 10 сот. (марками летунськими). Тарифа летунської почти в обороті з закордоном лишається без зміни. Головні почтові уряди у Львові і Кракові прийматимуть листи для летунської почти цілу ніч. У цих містах будуть розміщені спеціяльні скринки для цієї почти. Летунську почту доручають почтові уряди адресатам негайно після її приходу, подібно як листи, надані „expre s".

— **Смерть під колесами поїзду.** У віддалі одного кільометра від зал. двірця на Личакові в напрямі до Винник знайдено трупа невідомого мущини. Він згинув під колесами поїзду, що їхав до Винник. Колеса паровика відтяли йому обі ноги і розбили грудну клітку так, що ціле тіло його було поділене на дві части. З паперів, знайдених при нещаснім, показалося, що це був Іван Клодзинський, родом з Винник, літ 22, жонатий, що працював як машиніст в українській фабриці цукорків „Фортуна Нова", вул. Кордецького 20. Вступні доходження виявили, що Клодзинський згинув наслідком необережности, вертаючи вечером залізничим тором до Винник. Кавалки змасакрованого тіла пок. Клодзинського знайдено аж другого дня (в суботу) раном. Як нас інформують з фабрики „Фортуна Нова", пок. Клодзинський був незвичайно здібним і любленим машиністом, що вмів обслужити всяку машину. В фабриці з приводу його трагічної смерти великий жаль.

— **В справі вбивства Романа Венклєра** в поліційних арештах у Львові ведеться слідство дальше. Як було до передбачення, деякі круги стараються цю ганебну для

ного Синдикату, Союзу польських промисловців і фабрикантів), серед представників Кр. нафтового товариства, Союзу польських продуцентів і рафінерів мінеральних олїів, Палати ремісничої, Палати інжирірської, Союзу польських нафтових промисловців, Ревізійного Союзу рільничих кружків, Економічного Союзу рільничих кружків, Союзу зарібкових і господарських стоваришень і т. ин. не могли найтися представники українських центральних установ: Центробанку, Центросоюзу, Кр. Ревізійного Союзу, Маслосоюзу, Народньої Торговлі, Сільського Господаря, далі представники українського купецтва, представники нафтового і деревного промислу і т. и. В чиїх руках спочивала режісерія цеї злобно-дітвацької патьомкініяди? Хто несе вину за те, що навіть такі важливі справи, справи першорядної ваги для всього населення, а перш усього основної ваги для голоченого чобітьми посередників українського продуцента, зводиться на манівці? Хто винен, що в чисто господарські справи вводиться низьке й нікчемне політиканство? Розуміється, що винен тут в першу чергу представник польської адміністрації львівський воєвода Гарапіх, який певно мусів дати вказівки, як організувати патьомкініяду, як висортувати представників українського господарського життя від зустрічі з проф. Кемерером. Очевидно, не малу долю „заслуги" в гому ставленні Українців під кльошем має й львівська торговельна палата, в якої біржевому комітеті засідають між иншими дир. д-р Л. Кульчицький і дир. М. Заячківський. Не зважаючи на це, торг. палата, а радше її „народові" керманичі в нахабний спосіб відсунули українські господарські організації від безпосередньої зустрічі з теоретичним санатором економічного життя в Польщі.

Якуж мету мали вони в тому, коли навіть на представлення керманичів української кооперації вже після приїзду місії проф. Кемерера щодо участи в конференціях, прийшла телєфонічна відповідь, що така участь є виключена, бо — мовляв — конференції так уложені, що немає вже місця на Українців, а зрештою в тих конференціях не бере теж участи й польська кооперація. Вкінці Українці можуть у Варшаві предложити відповідний меморіял місії проф. Кемерера. Ясно, що представники українського господарського життя не занедбають нагоди, щоби поінформувати проф. Кемерера про польську економічну політику на українських землях, про спосіб і обєм кредитування, одначе це є специфічний signum temporis, особлившa признака „нового курсу", що ігнорується семимілїоновий нарід на його власній національній території.

Ф. Ф.

Чого ждемо від Рідної Школи?

(Статтю надіслана.)

Мабуть чи не по цілому нашому краю в теперішньому часі управи філій Р. Ш. скликали анкети й наради свідомих горожан та батьків, щоби з ними порозумітися, яке становище мають заняти управи шкіл з уваги на вимоги шкільних властей уступок, які приходиться робити управам наших приватних шкіл, коли хочуть осягнути або не втратити права прилюдности даної школи. Це важна справа, над якою треба добре застановитися — та на мою думку не так батькам, які не в силі оцінити того, що управи шкіл без наражения існування школи можуть зробити, а чого ні, як самій Головній Управі, яка краще мусить знати і якої обовязком є напружити всі сили, доложити всіх зусиль і способів, щоби розумно й гідно покермувати тією справою і перед батьків через свої філії прийти з готовим проєктом, від якого нікому не вільно булоб відступити. А всім нам слід би задуматися над тою преважною справою, слід зробити підсумок цього, що дають цілому народові оці школи, удержувані тим же народом, а що вони повинні дати і як дальше повести працю Р. Ш. так, щоб вона сповняла в нашому народі те, чого він, що складає на неї датки, може й повинен від неї мати.

З чим досі вертали до нас ті, що побирали в Р. Ш. науку, а навіть належали до тих щасливих, що покінчили її з матуральними свідоцтвами? Чи вміють вони працювати так, як того потребує під цю пору наш нарід? Чи вмілиб наші матуристки повести як слід діточий садок, чи який инший практичний курс? Чи знають вони з нашої минувшини щось більше над те, що приписують шкільні власти й дозволяють шкільні підручники? Чи знають, що діється в нашому селі, чого йому треба і яка праця для нього є конечна, якщо хочемо здвигнути з недолі увесь нарід, а тимсамим і себе самих? Чи говорить їм хто це, чи працює над освідомленням їх під цим оглядом? А цьогож наш нарід від нас жде, цеї роботи від Р. Ш. широкі круги освідомленого селянства надіються і домагаються. У школах, семинаріях Р. Ш. все повинно робитися з тією одною метою: праця для піднесення освіти свого народу — це праця для самого себе.

Молодь, що виховується в Р. Ш., повинна це добре знати, учительство повинно їй це говорити і вповувати в неї безнастанно; всі предмети треба з тією тільки метою викладати й учити, а чого в програмі школи нема, це слід на окремих викладах доповнити. При кожному предметі повинно учительство година по годині нагадувати: це в той спосіб, а це в инший спосіб зможете серед народу використати. І коли Р. Ш. так вестиме науку по своїх заведеннях, тоді такі учні й учениці по скінченні семинарії вже будуть привчені до такої праці, яку як вихованки Р. Ш. є обовязані віддати свому народові.

Р. Ш. крім науки в школах повинна старатися добути варстати праці серед своїх для тих, що їх виховала. І це є можливе. Кождий повіт, кожде село, що тепер складають датки, аби уможливити вдержання шкіл там далеко, де їх і не бачать, певно дадуть і більше, як тільки бачитимуть ту роботу Р. Ш. серед себе. Нехай лиш ці вихованки Р. Ш. потраплять повести діточий садок, захоронку, нехай удержують курси для неграмотних і малограмотних, так старших як і тої молоді, що по польських школах та ремісничих курсах не чула й не вчилася нічого свого, нічого рідного. Нехай така скінчена семинаристка знає уладити на тім селі, де працює, і практичні господарські курси шиття, порядків у хаті, гігієни, а хочби простого, здорового куховарения, нехай знає якісь практичні легкі ремесла, нехай розуміє, що то кооператива і як її вести, а тоді легко дасться перевести більші й загальніші складки.

Але на те, щоб уміти класти в душу учеників таку науку, треба з тим народом учительству багато стикатися. Треба на власні очі бачити його велику безпорадність, відсталість від теперішніх вимог, а разом з тим і охоту навчитися, як зарадити свойому лихові. Треба бачити цю нужду, це велике занедбане, запущене поле праці на нашому селі, — тоді щойно відчується цю величезну відвічальність за кождий гріш, який береться від того опущеного народу. Тоді відчується, що за ці жертви, які від нього жадаємо і які він певно й багато більші дасть — треба й муситься йому теж щось дати. Тоді щойно дійсна звязь між народом і Р. Ш. навяжеться. І тут Головна Управа мусить щось зробити. Мусить уже при приниманні учительства класти за умову таку працю, а цих, що від неї викручуються, ухиляються, зовсім не приймати чи навіть звільняти. Инакше бути не повинно. Р. Ш. є всенародньою інституцією, яка мусить допомагати цілому народові, який її удержує своїми вдовиними лептами. Це мусить обовязково знати кождий, хто вступає в ряди її робітників.

Олена Кисілевська.

Новий капіталістичний інтернаціонал.

Обєднання німецьких і французьких капіталістів.

Париж, 9. серпня 1926.

Різко націоналістична французька газета „Матен" помістила, як сензацію — велику статтю Арнольда Рехберга, одного з найбільших промисловців Німеччини, про потребу сформування німецько французького господарського бльоку. Ця сама газета „Матен", яка була найбільш ворожо настроєна проти Німеччини, тепер нічого не має проти ініціятиви „боша" (так Французи з насмішки називають Німців), а — навпаки — вона піддержує пропозицію Рехберга. Думку Рехберга прийнято у Франції дуже прихильно. Це вже видно з цього, що Рехберг був принятий Бріяном і Міллєраном. Всі праві газети без ріжниці, як орган націоналістів „Авенір", трибуна великих капіталістів „Вольонте" та орган фінансістів „Парі-Міді", дуже прихильно висловилися з приводу думки Рехберга.

Рехбергові вже вдалося перевести в життя один з його плянів, а саме йому повелося знайти порозуміння між Німцями та Французами в справі промисловости калії. Це порозуміння відбулося в той спосіб, що одного дня зійшлися німецькі та французькі представники промисловости калії та поділили між собою світ. Французькі промисловці калії стали королями калії для Франції та її кольоній, а німецькі для Німеччини, так що німецькі й французькі фабрики калії будуть зустрічатися не як конкуренти, а як торговельні союзники і як обєднані трести будуть використувати для себе цілий світ.

Рехберг думає, що в цей спосіб треба не лише зєднати німецький і французький великий промисл, але також промисл цілого світа; він є того погляду, що коли не буде конкуренції, то й не буде господарської боротьби, а тим самим не буде причин до нових війн і таким чином настане світовий мир. Всі за одного (значить великий капітал), — один за всіх. І це є зрозуміла програма не гірша від програми теперішньої Москви. Рехберг каже, що здійснити цю думку дуже легке діло, багато лекше, як Раппальо або Льокарно, бо при одному столі сиділо би 5—6 німецьких і французьких промисловців, які скорше вирішувалиб актуальні питання, як політики та дипльомати.

L'union fait la force! Це в дійсности й — на жаль — можна сказати, що воно так є, бо під теперішню пору німецькою примисловістю кермує 5—6 капіталістів. Великі трести, як павуки, обснували цілу Німеччину. Своєю діяльністю вони дають відчувати, що лише вони є всемогучі. Як твердить пан Рехберг, то французькі капіталісти ще не так добре зорганізовані і по його пляні Французам треба дати ще рік на організацію, щоби всі капіталісти і промисловці зєдналися в один картель, який пізніше навяже союз з Німеччиною на 30 літ спільної праці й на таких умовах, що ніяким чином не можна його скоріше, як за 30 літ розвязати. Пан Рехберг не є звичайний собі інтелектуаліст; він добре знає зміст і мету своєї пропозиції, знає її перспективи та наслідки. Коли німецький і французький промисл і торговля сформуються в один трест, то вони разом будуть виступати проти англійських богодавців і разом будуть поборювати світ. Один такий всеєднаний союз автоматично виключить і зробить неможливою нову війну між Німцями і Французами, а це тому, що їх господарські і промислові інтереси не можна розєднати, бо в одній з таких воєн вони вмерлиб, як ті сіямські брати, коли несподівано одного їх розлучили від другого. І тому не потрібно би було військової гаранції, збудувався би один спільний французько-німецький генеральний штаб, щоби і воєнною силою забезпечити цей господарсько-континентальний бльок. Таким чином Франція моглаб половину свого війська розпустити, Австрія моглаб обєднатися з Німеччиною, щоби таким чином побільшити бльок, а це останнє примусило би також Чехію та Польщу приєднатися до цього бльоку. І це є пацифізм та світова реформа, що тим ріжниться від Куденового, що його дуже легко та скоро можна перевести. Французькі капіталісти дуже з цього вдоволені і щиро вітають цю думку. А це далося вже відчути навіть у Льондоні, де за 8 днів відповідні цінні папери, що торкаються даної промислової галузи, значно пішли в гору.

Не те є важне: де біжать французько-німецькі границі, каже Рехберг, але де межують обєднані господарські інтереси. Не буде більше господарського противника, то не треба буде війська!

Одно лише забув сказати пан Рехберг, що тоді кожна країна може пенсіонувати всякий свій парлямент, бо на щож тоді парляментів, коли вся влада буде в руках трестів. А ще в одному пан Рехберг дуже помиляється, коли думає, що це діло мало би забезпечити світовий мир. В новій ситуації обєднаний світовий капітал буде з природи річи стояти проти обєднаного світового робітничого та селянського руху. Інтернаціонал проти інтернаціоналу. Настане світова війна безіменного капіталу з безіменною робітничо-селянською масою. Коли здійсниться цей німецько-французький бльок — то й инші европейські господарські картелі, щоби їх не використовували — мусять прилучитися до нього. Весь промисл та торговля, почавши від сірника до паровозів, буде в руках 5—6 людей, що по диктаторськи будуть кермувати цілим світом. Так скінчимо анархію продукції і так зорганізуємо світову продукцію, — каже п. Рехберг.

А щоби ціле діло мало кращу форму, то я порадив би провідникам цього европейського бльоку запозичитися титулом „народніх комісарів".

Іван Стасів.

По широкому світі.

Податок від чужинців у Франції не ввійшов іще в життя. Його мають завести аж після покінчення переговорів у цій справі з поодинокими державами.

Польських шпіонів засуджено на днях у Липську на ріжні кари. З них польський горожанин Павло Мачко дістав два з половиною року тюрми.

15 убитих і 7 тяжко ранених потягнула за собою залізнича катастрофа коло міста Лявенбах недалеко Мінхену. Позатим є ще понад 20 осіб лекше ранених.